

2. Іванова О. М. Характеристика та класифікація інформаційних потоків підприємств. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. № 13. С. 18–22.
3. Устенко А., Василик І. Потоки нафтогазовидобувних підприємств. *Економічний аналіз*. 2012. Вип 10. Ч. 3. С. 223–227.

Зеленська-Печена В. – аспірант

Науковий керівник: д. е. н., проф.

І. Семененко

Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля

м. Сєверодонецьк, Україна

Стан бізнес-середовища на сході України

Державний розвиток залежить, перш за все, від створення сприятливих умов для населення, які мають постійно оптимізуватися за рахунок динамічного характеру потреб. Для сталого розвитку держави потрібно забезпечити ефективне та доцільне використання наявних ресурсів, створити умови для їх відновлення та примноження. Бізнес-середовище країни закладає основу до її матеріального процвітання. Саме від наявності та динаміки новоутворень суб'єктів підприємництва залежить наповненість державного бюджету, можливості експорту товарів та рейтинг на міжнародному ринку.

Дослідженню цієї проблематики як об'єкту дослідження присвятили свої роботи такі вчені, як М. Мельник, І. Біла, Н. Насікан, Н. Яценко, О. Беляєв, В. Бодров і західних науковців, як А. Шулу, А. Хоскінг, Г. Шмоллер, М. Портер, Р. Коуз, Д. Норт, Й. Шумпетер, та ін. На думку М. Мельника, бізнес-середовище – це сукупність окремих суб'єктів економіки, зовнішніх і внутрішніх чинників впливу. За визначенням Світового банку, бізнес-середовище представляє собою набір інституціональних, нормативно-правових та регуляторних умов, на засадах яких виконує свою господарську діяльність підприємство [1]. На нашу думку, бізнес-середовище – це екологія суб'єкту економіки, діяльність якого змінюється відповідно до умов середовища. Бізнес-середовище включає:

Державну підтримку – створення сприятливих нормативно-правових засад, пригнічення розвитку кримінальної середовища та створення програми підтримки для заохочення до заснування нових підприємств;

Інвестиційний клімат – залучення зовнішніх інвестиційних ресурсів залежить від репутації держави на політичній арені та міжнародному ринку, для внутрішніх – програми кредитування та депозитні програми, купівельні можливості цінних паперів всіма мешканцями держави;

Інфляційні процеси – сталість вартості складових витрат – електроенергії, транспортних витрат, робочої сили, технічного оснащення – впливає на стабільність цінової політики вартості товарів і послуг, можливості до розвитку;

Сталий попит – для розвитку і, перш за все, утримання суб'єкта економіки на ринку, йому необхідно мати сталий попит, що залежить від купівельної спроможності вибраного сегменту, можливості експорту, які залежать від стратегій розвитку держави.

Сприятливі сталі умови для бізнесу відстежуються кількісними та якісними показниками діяльності, відповідністю розвитку бізнесу світовим тенденціям: питома вага інноваційної продукції та інноваційних підприємств, структура експорту, ступінь залежності економіки від факторів зовнішнього середовища тощо.

За часів незалежності, становлення та розвиток бізнес-середовища в Україні постійно відбувалися в формуванні системності та навичок підприємницької діяльності, накопиченні первісного капіталу. Проте відсутність стратегії суспільного розвитку держави і бізнесу при-

звело до наявності суб'єктів іноземного капіталу на внутрішніх ринках держави у стратегічно важливих сферах економіки, корупції в державних органах, тіншової економіки, одержавлення великих суб'єктів господарювання, впливу монополістів на процеси прийняття політичних рішень [1].

На сьогодні держава втретє потерпає від кризи. Кожна з них має певні характерні причини – спадаюча макроекономічна динаміка, політична дезорієнтація та пригнічення соціальних стандартів, всесвітня епідемія COVID-19 та придушення бізнес-середовища. Проте наслідки мають спільні риси.

Україна належала до категорії країн з високою динамікою економічного розвитку до 2007 р. включно, виходячи з середньорічних темпів зростання ВВП в середньому на 7 % [2]. Період піднесення держави на світовому ринку обірвався у першу світову кризову хвилю 2008–2009 рр. – відновлення до сталого розвитку не відбулось. Впродовж 2012–2013 рр. національна економіка не зазнала позитивних зрушень. Певно, це стало визначною причиною подальшого кризового періоду 2014–2015 рр. Економічний дисбаланс у 2013 р., в сукупності з пригніченою мікроекономічною стабільністю, призвів до нового колапсу у 2014 р. В результаті воєнного конфлікту, майже 40 % території Луганщини та Донеччини було окуповано. Це призвело до нищівних втрат у промисловому секторі – статичні 17 % валового регіонального продукту від Луганської та Донецької областей, що тримались до 2008 р., впали до 9,6 % у наступній кризовій хвилі та зі спадаючою динамікою зупинились на 6,4 % у 2018 р. [3].

Криза 2014–2015 рр. змусила потерпати бізнес від змін – нові анти-рекорди з інфляції, втрата промислового регіону та автономної республіки. Водночас, воєнні дії створили унікальні умови винищення бізнес-клімату Східної України, що дозволило реформувати його за новими, авторитетними канонами. Високі технології, інновації в АПК і логістиці, нові тенденції на ринку послуг – нова хвиля підприємців бачить не зруйноване політико-економічне становище, а зростаючий ринок споживання, попит на якість і сервіс. Інноваційний погляд на майбутнє українського бізнес-середовища призвело до примноження об'єму реалізованої продукції, товарів та послуг суб'єктів господарювання 2014–2015 рр. з підйомом до 30 %, що вирівнявся до 2018 р. до 20 %. [3] Прибуткова хвиля новоствореного малого та середнього бізнесу (МСБ) та підтримка існуючих демонструє країну як розвиваючу та амбітну – про активних і цікавих підприємців зі сходу держави чула вся країна. Константою для таких суб'єктів господарювання стає фінансова підтримка міжнародних організацій, а от про відомі випадки підтримки з-боку місцевого бюджету не відомо, хоча звітування є [4; 5].

Але грантові хвилі також закінчуються – у 2019 р. від 5-ти грантових програм міжнародних організацій (IOM, UNDP, ICRC, DRC-DDG, USAID) на Луганську та Донецьку області за територіями, підконтрольними державі, активними залишаються фактично 3 – від організацій UNDP, USAID та DRC-DDG. Причиною стає звикання учасників програм до їх регулярного фінансування, використання головних критеріїв для вибірки потенційних бенефіціарів та пристосування під належні умови. Це створює нерівномірний розподіл фінансової підтримки по регіону та неявну симулятивність показників ефективності за результатами. В той час, як на початку 2020 р. було оголошено фінансову підтримку для українського бізнесу [6], цей рік спіткав більші несподіванки, за результатами яких фінансової підтримки потребуватиме весь світ через пандемію.

COVID-19 – це не лише вірус, але й важіль до термінових змін в ринковій економіці. Ще одним викликом для українського бізнесу, особливо в галузі сільського господарства, стали пожежі, викликані природними умовами сухоостою [7].

Темпи подальшого економічно-соціального розвитку залежать від швидкості адаптації підприємницького сектору. Проте хвиля наслідків для держави, що потерпає від війни і досі не оговталась від стрімких втрат, може розтягнутись на довгий термін. Як приклад, кризова хвиля 2014 р., що розпочалась на Сході України, завдала нищівної шкоди, яка відкинула розвиток регіону на етап більше ніж 10-річної давності. Через 5 років бізнес-середовище не відновилося до попереднього рівня, а статистичні дані вказують на необхідність допоміжного пулу інвести-

цій для його підйому. Проте для залучення останнього необхідне створення сталих і сприятливих умов бізнес-середовища.

Джерела та література

1. Біла І. С., Насікан Н. І. Бізнес-середовище в Україні. *Економіка та управління національним господарством*. 2017. № 17. URL: <http://global-national.in.ua/archive/17-2017/29.pdf>
2. Real GDP growth. *International Monetary Fund*. URL: http://imf.org/external/datamapper/ngdp_rpc@weo/weoworld/ukr
3. Державна служба статистики України. URL: <http://ukrstat.gov.ua>
4. Програми розвитку регіону. *Донецька обласна державна адміністрація*. URL: <http://ekonom.dn.gov.ua/ua/ekonomika/programi-rozvitku-regionu>
5. Стан розвитку підприємництва. *Військово-цивільна адміністрація міста Северодонецьк Луганської області*. URL: <http://sed-rada.gov.ua/pidpriemnictvo/stan-rozvitku-pidpriemnictva>
6. Проект USAID оголошує прийом заявок на отримання фінансування до 100 тисяч доларів. *Бізнес-Схід*. URL: <http://bizshid.com/grants/1671-proiekt-usaid-oholoshuie-priiom-zaiavok-na-otrymannia-finansuvannia-do-100-tysiach-dolariv>
7. Згоріле село, жертви та постраждали: усе про масштабні пожежі в Харківській та Луганській областях. *112 Україна*. URL: <http://ua.112.ua/golovni-novyni/zhorile-selo-odna-zhertva-ta-troie-postrazhdalykh-vse-pro-masshtabni-pozhezhi-v-kharkivskii-ta-luhanskii-oblastiakh-548697.html>

Івасів Д. – студент

Науковий керівник: к. е. н., доц.

І. Федуняк

ВП НУБіП України «Бережанський агротехнічний інститут»

м. Бережани, Україна

Теоретичні аспекти формування конкурентоспроможності підприємств аграрного сектору економіки

Сучасний етап розвитку ринкової економіки – це багатогранний механізм, що представлений розмаїттям великої кількості структур до яких можна віднести виробничі, фінансові, інформаційні тощо.

Сільське господарство, як вид економічної діяльності має низку властивостей, які не дають змоги застосувати методи оцінки, що використовуються для оцінки конкурентоспроможності економіки країни або інших видів діяльності. До таких особливостей слід віднести:

- невисоку рентабельність аграрного сектора;
- тривалість відтворювального циклу та значний період окупності вкладених коштів;
- невисокий рівень створеної валової доданої вартості;
- високий ступінь непередбачуваності результату господарської діяльності, що зумовлено залежністю від зміни природнокліматичних умов;
- екологічний фактор. У процесі сільськогосподарського виробництва не повинна наноситися шкода навколишньому середовищу та повинен випускатися безпечний для здоров'я людини продукт [1].

Конкурентоспроможності галузей сільського господарства та зерновиробництва зокрема, можна провести на всіх ієрархічних рівнях за допомогою рис. 1.

Для оцінки конкурентоспроможності окремо взятого аграрного підприємства необхідно визначити наявність підприємств-конкурентів, визначити систему показників для аналізу, проаналізувати дану інформацію та отримати оцінку, яка буде відображати стан конкурентоспроможності.